

Major F. WRETZL:

Návrh cvičného řádu pro československou pěchotu.

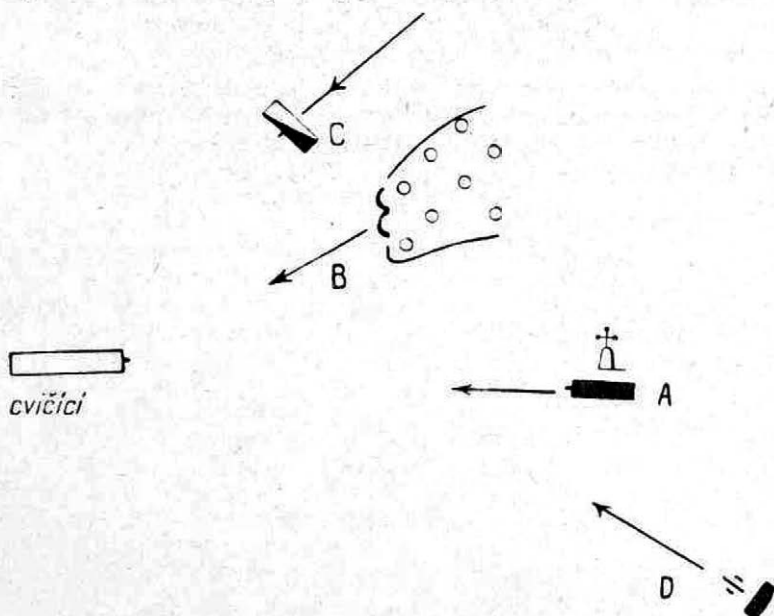
(Příspěvek k diskusi.)

Úvod.

Vycházejíce od požadavků lehkého a jednoduchého a při tom účelného výcviku pěchoty miliční, neb pěchoty s krátkou služební dobou, musíme bezpodmínečně přijíti k úvaze, že hlavní čas musí býti věnován výcviku pro boj, kdežto formální cvičení se musí omeziti na čas co možno nejkratší; to platí nejen o mužích, nýbrž ještě více o poddůstojnících, jejichž výcvik vyžaduje dosud dlouhé doby nejen proto, že si každý musí osvojiti nutné teoretické vědomosti, nýbrž že na jeho výcvik v oddílu musí býti vynaloženo nepoměrně mnoho času.

Tento čas výcviku dal by se zkrátiti přeměnou formální části cvičného řádu, změnou základních útvarů a zjednodušením manévrování (dokud pod tím rozumíme přechod z jedné útvarů do druhých).

Vezmeme-li si kterýkoli cvičný řád předválečný, vidíme spoustu formací (útvarů), kladení veliké váhy na přechod jednoho útvaru do druhého atd.;

vzpomeňme si na př. jen na obtížný výcvik při přeměně čtyř ze čtyřstupu do šiku kupředu, zvláště tam, kde se nepracuje bezmyšlenkovitě, nýbrž pracuje se na podkladě skutečném, kdy na př. bylo nutno přejíti v šik při udržení bývalého směru. Přechod v šik (obvyčejně za účelem střelby, kdy tedy oddíl měl zaujmouti frontu co možno kolmou na budoucí čáru výstřelu) skoro nikdy nebyl v úhlu 90°, nýbrž obvyčejně větším neb menším.

Uznáme zajisté, že případů, kdy cíl byl ve směru A, bylo daleko méně, než ve směrech B, C, D.

Jak těžký to byl výcvik, než lidi i poddůstojníci byli tak daleko, aby s porozuměním správně provedli změnu útvaru.

To je jen v četě. V rotě byla tato věc ještě mnohem složitější, neboť vykazuje cvičení roty mnohem více útvarů a přechod z jednoho do druhého — obzvláště, když dál se pod námětem nějaké možné situace opravdivé a velitel roty nebyl jen „strojem na povely“, nýbrž chtěl mít rotu řádně vycvičenu!

Musíme uznati obtíže při tomto výcviku i dlouhý čas, než krajníci — a v neposlední řadě i velitelé čet! — správně pracovali.

Tento čas při výcviku pěchoty prostě nebude, neboť na tyto více méně jen formální věci může se vynaložit času co nejméně; lví podíl na výcviku přec musí mít střelba, polní výcvik atd.

Jak tu možno odpomoci?

Jaké útvary pro pěchotu jsou nutné?

Nutné jsou:

- a) útvary pro shromáždění;
- b) „ pochodové a pohybové, na cestách nebo mimo ně;
- c) „ bojové.

Začneme s posledními útvary. Útvar bojový má ochrániti vojsko co možno před ztrátami od vstupu do pásma palbou ohroženého až k okamžiku, kdy oddíl sám palbu započne a při níž má útvar ještě tu úlohu, aby umožnil palbu všech pušek.

Nemusíme dlouho o tom přemýšleti, že prvé podmínce se vyhoví rozčleněním taktické jednotky na části menší, čímž dosáhneme nejen rozložení cílů (rozptýlení nepřátelské palby nutným ostřelováním většího počtu menších cílů), nýbrž i možnosti, že takové části mohou se spíše terénu přizpůsobiti, lehčeji naleznou úkryty, kryté neb alespoň proti pozorování kryté čáry postupové. Jsme též rychleji hotovi s utvořením čáry bitevní, tedy řetězu.

Uvážíme-li celou tuto metodu, vidíme, že prapor se rozřídí na rotu, rotu na čety, a konečně četa na družstva.

Základ výcviku pro boj bude tedy četa, jako nejmenší jednotka, která se ještě dále dá rozdělit, lépe řečeno, rozčleniti. Bojová formace je řetěz, když již četa sama palbu zahájila, nebo seskupení družstev, které odpovídá dané situaci a umožňuje jak kryt, tak i rychlý přechod k palbě.

Normální případ je ten — vyjma překvapení neb přepadení — že četa stojí již čelem proti nepříteli, nebo se proti němu pohybuje. Rychlý přechod do bojové formace bude zabezpečen tím, že buď při postavení čety, neb při pochodu, bude mít četa družstva již vedle sebe.

Jak se s tím shoduje dosavadní rozestavení čety? Četa v šiku má družstva sice vedle sebe, ale u žádného z nich není jeho velitel. V útvaru pochodovém, tedy v normálních případech ve čtyřstupu, vůbec družstva vedle sebe nejsou a družstva ve středu čety jsou též bez velitelů; ostatně i vynětí jednotlivých družstev za rozličnými účely má své stinné stránky, neboť trhá souvislost pochodového proudu.

Z toho již je patrné, že dosavadní základní postavení vyhovuje sice rychlému rozvoji, ale naše pochodová formace mu nevyhovuje úplně.

Pozorujme však jednou tu „základní formaci“, v jaké se četa normálně seřaduje, sbírá! Je to šik.

Jaký účel má šik? Původní jeho účel byl, umožniti palbu všech pušek. Dnes je to jen jakýsi pozůstatek ze starých časů. Při četě ovšem není to tak nápadné. Ale představme si rotu, prapor atd. v šiku! Neskýtá to tentýž obraz, jako když ještě Laudon a Fridericus rex kdesi u Kolína stáli si tváří v tvář? K čemu je ta dlouhá čára? K palbě připravena? My z poslední

války víme všichni, že palba oddílů semknutého vůbec se již nevyskytla, že i v posledním rakouském cvičebním řádu pro pěchotu, v odstavci, který vykládá o četě v boji a o palbě oddílů semknutého, není ani zmínky o tom, a jen krátký § 23. ještě mluví o palbě semknutého oddílu.

Ale zdá se spíše, že paragraf ten byl sem vsunut jen pro snadné nabíjení pušek v oddílu.

A co odporučuje dále? Přechod čety v jeden člen (viz bod 304 a též 428!). To značí tedy v řetěz.

K palbě ani k boji tedy tato dlouhá tasemnice se nehodí. A k pohybu? Tím méně. Co tu bývalo potřebí výcviku před parádami, kolik bylo t. zv. „Vorparaden“, nežli pohyb takovýto představené uspokojil a když již je uspokojil, připravil tím oddíly při výcviku o polovičku času, jehož bylo lze lépe a užitečněji využít. A na konec pak — při „defilé“ — nešlo to teprve.

Jak tedy patrno, šik není ani ke střelbě, ani k pohybu.

Mějme tedy odvahu a nahradíme tuto formaci, která nemá žádného účelu, útvarem jiným, účelnějším.

Na dalších stránkách nastíním nový řád pěchoty.

Jsem si toho vědom, že návrh můj není dílo dokonalé, bezvadné; jest to prostě hledání pro naši novou armádu něčeho nového, účelnějšího. Prosím tudíž všechny čtenáře, aby s tohoto hlediska také moje řádky uvážili, a doufám, že mnohý v nich najde snad zrníčko dobré, myšlenku, hodící se k diskusi.

Část I.

Všeobecná ustanovení a výcvik jednotlivce.

Postavení jako dosud; zvláštní pozornost budiž věnována nenucenosti a pružnosti postavy.

K tomu nejlépe se dá použití cvičení prostných (při této příležitosti upozorňuji na švédskou gymnastiku, která podle mého názoru jest velice dobrá).

Obraty těla a hlavy jako dosud.

Polohy těla jako dosud, vyjma klek; spíše bych schvaloval usednout (hlaveň pušky vzhůru!). Při kleku k palbě pak míti zření jen k jeho upotřebení ve střelbě, tedy k pohodlnosti, aby střelec nezemdlel atd.; nemíním klek, při němž sedí muž na patě pravé nohy, neboť u mnoha to není možno (nesmí býti bráno zření jen na vojáky 20leté, nýbrž i na 40leté a starší!). Ostatně tato poloha unavuje muže dosti brzy, takže při ní ani delší boj není možný; nepřirozeným postavením těla nadchází únava, která má nemalý vliv na jakost palby.

Pochod: Délka kroků doporučovala by se zvýšiti na 80 cm; krok 75 cm je malý; ukázalo se to bezpočtukrát. Před válkou vždy vyžadován býval — proti předpisu — dlouhý krok a zná zajisté každý ze své praxe, že při odměřování vzdáleností krokem se ukázalo, že krok muže je vždy delší, než jak předepsáno; tím se stávalo, že vzdálenost odměřená měřítkem nesouhlasila se vzdáleností odměřenou krokem.

Udržování směru při pochodu budiž věnována zvláštní pozornost, a budiž cvičeno vždy i u jednotlivce. Tedy nespolehati se jen na dobré, směr vedoucí poddůstojníky, nýbrž vycvičiti pokud lze nejvíce lidí v přesném dodržování směru.

Cvičení s puškou: Tento odstavec je nejchoulostivější, protože zde rozhoduje čas spíše než účelnost. Naše nynější zařízení jest nejméně účelné. Staré rakouské držení pušky je snad málo oblíbeno, ale podle mého náhledu nehledí se při tom na účelnost, nýbrž jen na to, že to právě mělo

Rakousko. Dřívější držení pušky bylo účelné, dobré a lehké. Nynější „Na rámě zbraň!“ vyžaduje velice mnoho času i práce, neb toto postavení předpokládá, nemá-li oddíl vojska vyhlížeti jak houf ženců, kteří jdou unaveni po práci domů, úmornou práci detailní a dlouhý cvik; a snad ne jen cvik, nýbrž i — dříve pověstný — „drill“.

Valná část času určeného k výcviku potom bude absorbována bezduchým cvičením hmatů, ač by se ho dalo lépe užiti k něčemu důležitějšímu a cennějšímu.

Základní postavení muže se zbraní u nohy jest taktéž nepraktické. Cvičí-li se v oddílech, musí vojín nepřetržitě měnit polohu pušky, tedy provádět hmaty. Ty se stávají ledabyilejšími a ničí kázeň. Dále máme nyní ještě jednu posici pušky, a to je: „K počtě zbraň!“.

Toto vzdávání počty je zajisté „parádnější“ než bývalé. Ale pozměnití by se musilo, neb myslím, že to ani nevyhovuje čistotě, když musí muž rukou stále utíratí zablácené hlaviště. Zabrániti tomu se nedá, je-li základní postavení se zbraní u nohy a je-li provádění hmatu tak předepsáno, že vojín drží hlaviště pušky v dlani pravé ruky. Má-li postavení k počtě zůstat, jak nás to učí francouzští instruktoři, doporučuje se držení pušky pravou rukou v šíji pažby.

A dále doporučuji po povelu „K počtě — zbraň!“ veleti „Vpravo (vlevo) — hleď!“, aby počta opravdu byla vzdávána mužným pohledem oka v oko a ne marionetním postavením.

Při čestném pochodu pak doporučoval bych též držení pušky „K počtě!“, a ne tedy na rameni.

Francouzský způsob, míti bodlo vždy vztyčené (nasazené), zdá se mi býti dobrý. Odporovalo by se však, odstraniti hmaty ku vztyčení a schránění bodla a naříditi, že bodlo má býti na pušce stále nasazeno. Souhlasí to jednak s požadavky co možno nejjednoduššího výcviku formálního (úspora času), jednak s nynějším názorem, že voják nemá míti mimo službu zbraně; pochvy pak by se měly vůbec odstraniti. Co tu je za úsporu peněz! Balistickému výkonu pušky je bodlo při M 95 nezávadné a při nové výzbroji pěchoty budiž hnědené bodlo pevně na hlaveň namontováno.

Hmat „Na řemen — zbraň!“, jak nám nyní je dán, budiž proveden bez zvláštních formalit, jen s tím zřením, by druhý nebyl obtěžován. Totéž platí o přechodu z polohy „Na rámě — zbraň!“.

Poloha „V ponos — zbraň!“ musí zůstat, ježto je jí při krátkých pohybech neb v klusu potřeba.

Ostatně podotýkám, že celá tato kapitola je věcí mody a nemá vlivu na válečnou zdatnost vojinovu.

Doporučovalo by se však, dáti celou věc zpracovati povolanými lidmi, tedy důstojníky z povolání, kteří mají ve službě u vojska velikou zkušenost.

Slibuji si od práce komise smíšené z důstojníků domácích i cizích instruktorů dobrý výsledek, když se výhody rozličných cvičných řádů sloučí.

Postavení vojinovo k střelbě je podle rakouského cvičného řádu dobré a mělo by se ponechati.

Nový povel „Na ruku — zbraň!“ musí býti objasněn, jaký má vlastně účel. Je to totéž jako „K palbě — zbraň“, jenže zůstane závěrka uzavřena, co ústí mušky je v jiné poloze. Jaký to má účel, nikdo nám z instruktorů u 29. stř. pl. nedovedl říci. Je-li tento povel určen k provádění rozličných cvičení v příkládání pušky k lici a v míření, a nemá-li se z bezpečnostních důvodů pojistka otevírat, tu stačí aviso: „Se zavřenou pojistkou, k palbě — zbraň!“.

Předpisy o službě strážní mají přesně ustanoviti, jak se má voják postaviti při zvolání „Stůj, kdo tu?“ a při přezkoušení zastavené osoby.

K tomu zajisté není potřebí zaváděti nového hmatu puškou.

Ale spíše se mi zdá — ježto podle instruktorů nezná se palba v semknutém oddílu (rozuměj: v boji) — že to má býti jaksi způsob upotřebení

zbraně při shluknutích, povstáních atd., kde třeba zakročiti zbraní, bez obavy, že oddíl má před sebou stejně ozbrojeného protivníka, který by ho mohl donutiti k použití taktických bojových útvarů.

Je to tedy takový nesmělý, skoro bych řekl stydlivý poukaz na použití vojska k potlačení nepokojů. Myslím, že by patřičná poznámka v instrukci o asistencích postačila. Ostatně máme nyní opakovačky a tu lze intensitu palby jinak zvýšiti, než aby se musilo bráti útočiště k palbě několika řad.

Tudíž netřeba výcviku ve střelbě několika řad (2 neb 4), neboť stačí zrychlená palba jedné řady.

Další reformy jest nutně třeba při nabíjení pušky v tom případě, když po nabíjení pušky nenásleduje střelba. Není-li puška nabitá, a dán-li povel ke střelbě, je samozřejmo, že po skončení hmatu „K palbě — *zbraň!*“ voják, nemá-li pušku nabitou, musí ji nabíti, aby mohl rozkazu ke střelbě uposlechnouti.

Něco jiného jest, má-li se puška nabíti, aniž by se potom ihned počalo střeliti. Podle rakouského cvičného řádu musila se vlastně často i formace (útvár) oddílu měniti, aby se předepsaný hmat mohl prováděti. A tento hmat (viz bod 158, 159) byl vlastně takorba indiánský tanec. K čemu potřebuji dělati obraty, nohy roztahovati atd., když nemám nic jiného na práci, než prostě do schránky vsunouti náboje?

Odporuji tedy, aby se k nabíjení pušky zaujalo takovéto postavení:

Při nabíjení drží levá ruka pušku ve žlábkách pažby diagonálně před tělem tak, že hlaviště je přiloženo k tělu pod pravou sumkou, lůžko před středem těla, ústí pušky vlevo nahoře obrácené. Pravá ruka drží nejdříve pušku v šíji, otevře pak pojistku a zároveň pušku nabíjí; pak uzavře a pojistí, načež se puška vezme zase do polohy jako před nabíjením.

Tedy: „Nabij (otevření sumky) — *zbraň!*“ (hmat podle navrženého provedení). Nabíjení pušky v pochodu třeba též cvičiti; poloha tatáž, jako ve stoji.

Analogicky se provede „Náboj — *schraň!*“ (puška po schránění nábojů vždy k noze).

Podobně bylo by upravit hmat „K prohlídce — *zbraň!*“.

„K oslavě — *zbraň!*“. Jestliže bude tento povel zachován, doporučoval by se proň postoj, jenž byl popsán při nabíjení pušky; za ním následovaly by pak další povely „Strmě — *zbraň!*“, „*Pal!*“.

Po výstřelu a zavření pojistky (bez opakování) postavil by voják „K noze — *zbraň!*“. Potom následuje povel „K počtě — *zbraň!*“.

Ustanovení o vzdávání pocty pomíjím, neboť nejde o jeho způsob; pouze z disciplinárních důvodů budiž žádána naprostá přesnost.

Jako nový díl výcviku buď vsunut předpis o házení granátů. (Vzhledem k tělesné konstrukci nechť provedou sportovci se zřetelem na vojenskou potřebu.)

Výcvik harcovníka podle dosavadních předpisů.

Střelecký výcvik musí býti přesný a musí se mu věnovati valná část doby k výcviku určené. Dokonce budiž doplněn ještě požadavkem, aby každý voják znal nejjednodušší obsluhu strojní pušky. Nemyslím tím důkladné výškolení v užívání kulometů, ale tolik musí se od každého vojína vyžadovati, aby v boji na malé vzdálenosti a všude tam, kde palba kulometů je rozhodná, mohl u nich v nouzi nahraditi ztráty.

Odstavec III. bývalého rakouského cvičného řádu pomíjím, jest málo důležitý pro zdatnost pěchoty.

Sepsání předpisu. Dosud nastíněné cvičení jednotlivce budiž, jak již i jinde zdůrazněno, do všech detailů a jen se zřením k praktičnosti prozkoumáno smíšenou komisí a až do nejmenšího detailu popsáno; výkon jednotlivých povelů budiž, kde toho třeba, rozdělen na jednotlivá a přesně určená již tempa a celek budiž doložen hojně obrazy, aby se jistě předešlo rozdílu v provádění.

Doporučovalo by se vydati tuto část jako zvláštní díl cvičného řádu „Výcvik“. Předešlo by se tím mnohemu zbytečnému mudrování u pluků, a zabezpečilo by se tak úplně jednotné vyškolení vojína, aniž by na to měl vliv názor jednotlivých, vždy se střídajících velitelů. Do tohoto dílu patřila by též povšechná ustanovení pro výcvik nováčků (dosavadních §§ 1. až 5.), jichž nového znění nelze dříve stanovit, dokud nebude určena délka služebního času a pod.

Část II.

Výcvik oddílů.

a) Výcvik členu a družstva.

V tomto výcviku nutno rozeznávat družstvo jako bojovou jednotku a člen jako jednotku k potřebám pouze nebojovým, jako strážce atd; těmi malými jednotkami nutno manévrovat při jich upotřebení, ať již to je pochod nebo postavení na určitých místech k určitým účelům a pod. Manévrování to nesmí však býti tak dalekosáhlé, aby nutný výcvik — v semknutém oddíle — nepotřeboval více času, než nejnútnejší třeba. Jen největší jednoduchost mějme vždy zde na mysli! Jest tedy komplikovaných rozvinů (Aufmarsch) a střelby v semknutém oddíle jen potud třeba, aby se mohly semknuté jednotky zavésti mimo palbu.

Nástup. Člen stojí v řadě a v zástupu; oba útvary jsou jak k pochodu, tak ke shromáždění.

Povely: „1. člen! Nastoupit — vřad!“ nebo

„1. člen! V zástup!“.

Na předběžné zavolání obrátí se všichni do členu příslušící vojíní čelem přesně proti veliteli.

Má-li člen nastoupit vřad, staví se zástupce velitelův 2× za ním v přesném zákrytu a v témž směru jako velitel. Vlevo od tohoto „vedoucího“ staví se podle výšky, a to tak, aby nejmenší stál vedle „vedoucího“, největší nebo nejlépe vycvičený (poddůstojník) nejdál od něho.

Vedoucí stojí tedy na „pravém křídle“ a jiný, dobře vycvičený na „levém křídle“ (krajníci). Ustanovení středu není třeba.

Na povel „V zástup!“ postaví se vedoucí 2× za velitele, jak shora uvedeno, ostatní vojíní pak podle velikosti, aby největší stál vzadu, jeden za druhého tak, aby jejich čelná vzdálenost byla 120 cm (pomůcka: zadní při natažení ruky sotva se dotýká torby svého předního).

Účel ustanovení, že přední mají býti menší zadních, je ten, že při pochodu se lehčeji udržuje zákryt. Aby rozestavení se nemusilo měnit, doporučuje se též při nástupu vřad analogicky postavit lidi malé na pravé křídlo, lidi velké na levé (tedy opáčně než podle dosavadních předpisů).

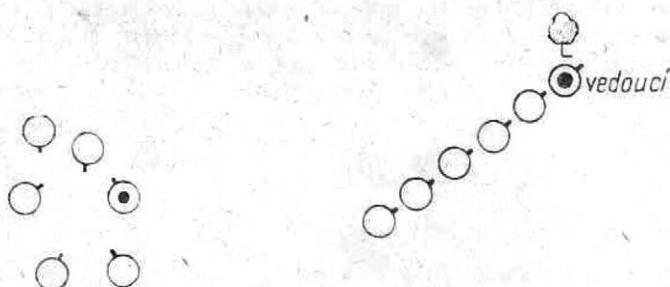
Seřadování budiž pilně cvičeno; vojíní jdou zásadně v poklusu.

Nástup budiž též cvičen nezávisle od místa, kde velitel stojí, a od směru, jež velitel má. Příklad:

„1. člen! Vedoucí u stromu, směr ke věži — zástup!“.

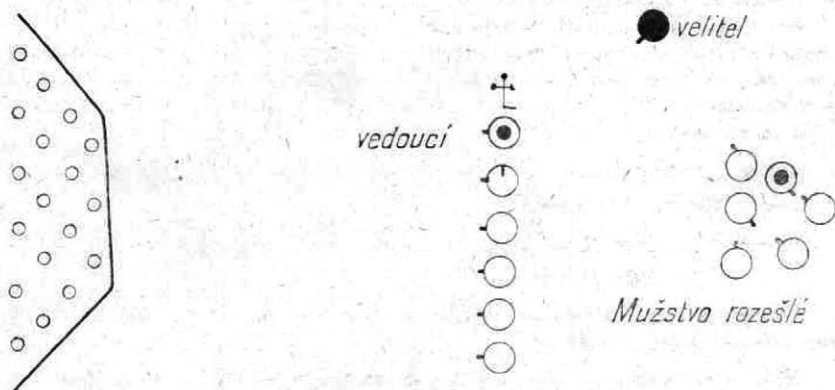
● *velitel*

Mužstvo rozešlé

„1. člen! Pravý vedoucí vlevo od kříže směrem k lesu, nastoupit — vřad!“.

● *velitel*

Pomůcky k rozestavbě. Pomůcky ke správnému postavení jsou:

A. Opravy.

1. V řadě povel „Vpravo (vlevo) zřídít — řad!“ . Provedení, jako dosud. Této pomůcky budiž použito jen tehdy, když poměr jednotlivců jednoho ke druhému není správný, buď že nestojí přesně v jedné čáře, nebo že rozstup (šířka ruky) je nesprávný.

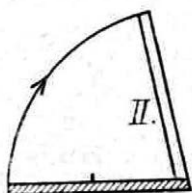
2. V zástupu na povel: „Zákryt!“.

Jednotlivci opraví jak rozstup, tak zákryt.

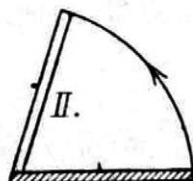
B. Změny směru.

1. V řadě. Má-li řada změnit směr na místě, stane se tak na povel: „Vpravo (vlevo) ke stromu — směr!“ (označení nového směru). Krajník na povel „Směr!“ příslušným obratem zaujme nový směr; druzí pak poklusem (co nejrychleji) směr vyrovnají.

Pravidlem budiž, aby přeměna směru dala se vždy na onoho krajníka, který, jak z nákresu patrné, jest na straně směru.

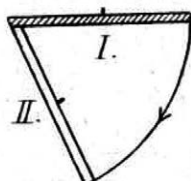
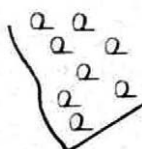

I.

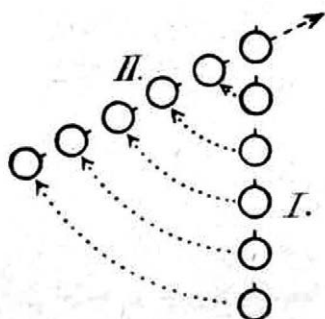
I.

Aby se však vojáci cvičili v pozornosti, nebo, kde jest toho z jakýchkoli důvodů třeba, aby místo protilehlého křídla bylo zachováno, možno též i to nařídit. Na příklad:

„Na levé křídlo vpravo
k lesu — směr!“

2. V zástupu. Analogicky jako v řadě.
Na místě na povel:

„Vpravo k mostu — směr!“, vedoucí zaujme potřebným obratem směr, kdežto druzí za ním svůj směr opraví.

Budtež pilně cvičeny přeměny směrů v rozličně velikých úhlech (ne však o mnoho více než 90°).

Děje-li se přeměna směru na počátku pochodu, neb v pochodu samém, budiž použito dosavadní zatáčky.

C. Pohyby.

a) Řada.

1. Pohyb čelní (frontální) podle ustanovení bývalých předpisů; vedoucí je vždy (nerozkáže-li velitel něco jiného) pravý krajník.

2. Změna fronty děje se v pochodu zatáčkou jako dosud.

3. Bývalý pochod boční, jako dosud, značí nyní přeměnu útvaru „řady“ v „zástup“.

4. Pohyb „Nalevo neb napravo — *vpřič!*“ je zbytečný.

b) Zástup.

Tento útvar tvoří základnu pro postavení vyšších jednotek.

Pohyb jeho, buď přímý nebo ve směru jiném, děje se podle dosavadních předpisů; při pohybu budiž vyžadován přesný zákryt. Zatáčka (přeměna směru) budiž pilně cvičena, pochod *vpřič* odpadá.

Přechod do řady na povel:

„V řad srazit vpravo (vlevo) *čelem!*“, provedení na místě i v pochodu jako dosud, přechod z bočního pochodu členu do útvaru čelného.

D. Přeměny útvarů.

Ze zástupu.

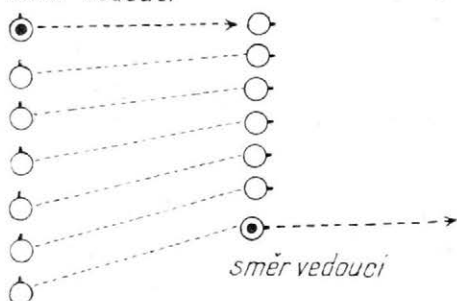
Na místě ze zástupu se přejde do řady vbok povel:

„V řad srazit vpravo (vlevo) *čelem!*“ podle dosavadních ustanovení (bod 120).

V pochodu na tentýž povel udělá vedoucí obrát v naznačenou stranu a jde plným krokem dál, kdežto ostatní v poklusu opraví svůj poměr ke krajníkovi a zařídí podle něho krok. Byl-li zřízen řad doprava, při němž zpočátku vede levý krajník, převezme ihned po provedení změny ve směru útvaru krajník pravý.

Na příklad:

směr vedoucí

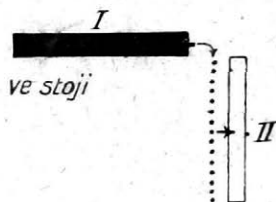
„V řad srazit,
pravo - čelem!“

Má-li však při změně útvaru zůstatí člen státi, dá se hned po povelu „V řad srazit vpravo — *čelem!*“ povel „Krajník — *stůj!*“.

Přeměna zástupu do řady při zachování směru může se státi dvojím způsobem:

a) zástup uvede se nejdříve do takového poměru, aby utvořena byla řada v bok:

Na příklad:

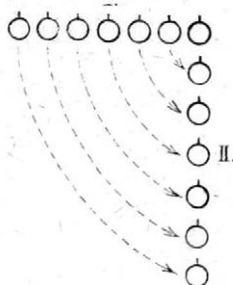
„vpravo zatočit - v chod!“
pak
„vřad srazit vlevo čelem
Krajník stůj!“

b) na povel: „Čelně v řad nalevo — vpřič!“ mužstvo běží na označenou stranu od vedoucího a vyrovná směr. Na pochodu jde vedoucí plným krokem dál (nebyl-li povel „Krajník — stůj!“ zastaven).

Z řady.

Zástup do strany utvoří se jednoduchým obratem. Rozstup jednoho muže od druhého se teprve při pochodu opraví tím způsobem, že muž nevystoupí plným krokem dříve, dokud k tomu nemá místa.

Na příklad:

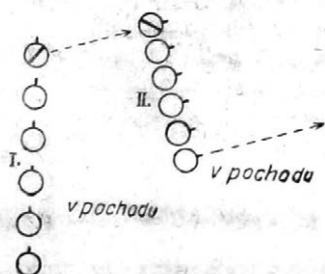

Zástup při zachování směru utvoří se na povel „Zástup!“.

Krajník (na té straně, kde jsou nejmenší lidé) zůstane státi (v pochodu jde plným krokem dále), ostatní mužstvo pak v poklusu vyrovná směr (v pochodu pak vezmou od předu krok).

Na př.:

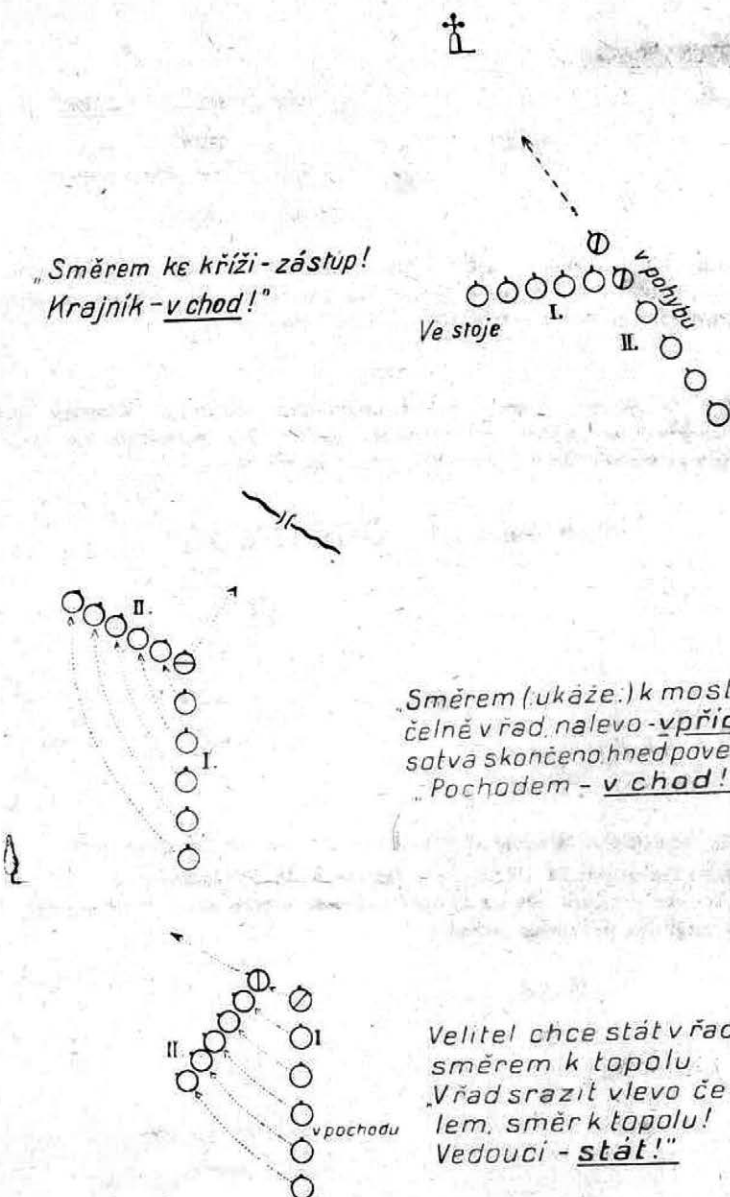
 vzdálený předmět

„Směrem ke stromu! Vřad
srazit vpravo - čelem!“

Aby při výcviku mužstvo nuceno bylo dávat pozor a neplnilo bezmyslenkovitě rozkazy, budtež přeměny prováděny též se změnou směru. Patří

to do dosavadních t. zv. cvičení apelových, která sice v předpisech nebyla, ale přece jejich užitečnost byla obecně uznána.

E. Útvary a pohyby menších oddílů k semknutému vystoupení.

Zásada: Oddíly silné více než 9 mužů jsou formovány jako četa a tak se pohybují; oddíly menší chodí ve dvojestupu. Má-li takový oddíl odejít, oddělí se rychle od pravého křídla k levému na „jeden, dva“, při čemž pravý krajník se nečitá, levý krajník pak s posledním mužem tvoří poslední dvoj-

stup, když počet lidí (vyjma krajníky) je lichý. Toto oddělování děje se pokaždé, takže není zde žádného pamatování místa, která jednotlivci zaujímají.

Chce-li velitel odejít nalevo, musí avisovat čítání od levé strany. Při čítání vojíní točí hlavy k sousedovi, který dále počítá a pak zase ji otočí do dřívější polohy.

Dvojstup tvoří se ze řady na povel:

„Dvojstup vpravo — *vbok!*“.

Provedeno vojíny prvního členu čty jako dosavad při čtyřstupu.

Po utvoření dvojstupu přijde pak povel:

„Pochodem (směr za mnou atd.) — *vchod!*“.

V pochodu udržují vojíní vpravo stojící zákryt za vedoucím, který jde za velitelem na 4^x. Vojíní vlevo jsou semknuti na své sousedy vpravo a dodržují přesně s nimi úroveň.

Z tohoto pochodu lze povel „Řad zřídít vlevo — *čelem!*“ zpětným způsobem zříditi řad.

V zástup přejde se na povel „*V zástup!*“ způsobem, jak ve cvičném rakouském řadu na povel „*V zástup — vzad!*“ (bod 277).

Též lze na povel „Dvojstup — *vpřed!*“ ze zástupu, (bylo-li dříve odděleno) přejíti ve dvojstup tím způsobem, že vojíní dvojkou označení, jdou v poklusu vlevo od jednotek, a zase zákryt a rozstup poklusem opraví. Krajník (vedoucí) zůstane státi, nebo, byl-li útvar v pochodu nařízen, jde plným krokem dále.

F. Palba.

Semknutý člen (vyjma asistenční) nestřelí, a budiž tedy cvičena palba členu jen ve stoje a bez zvláštního zřetele na střelecké úlohy.

Totéž platí o použití bodla, po případě o pochodu s postavením: „Na střeh — *zbraň!*“.

Odpočívá-li oddíl a odloží-li pušky, sestaví je v pyramidu (kozly); v jedné pyramidě nesmí býti víc než 5 pušek. S kým kdo je staví, libovolně. Stačí povel „Na kraji silnice seskup — *zbraň!*“.

Tímto by byl výcvik členu ukončen a další odstavec o výcviku družstva je již výcvikem pro boj a měl by se prováděti podle ustanovení v článku 202 (a dalších) rakouského cvičného řadu.

Družstvo má dva útvary a podle situace používá: buď zástup nebo řetěz.

Řetěz se tvoří ze zástupu do boku tím, že mužstvo obratem ve zvolenou stranu utvoří řidkou řadu s jedním krokem rozstupu.

Bývalý „vedoucí“ běží do středu družstva a vede je buď přesně 10^x za velitelem nebo podle jeho zvláštních rozkazů.

Byl-li větší rozstup nařízen, zaujmou jej muži od středu (kde je nyní vedoucí).

Při utvoření řetězu kupředu běží mužstvo na stejnou výši s vedoucím tak, že tento tvoří přibližně střed.

Při náhlém rozvinu přepadem a pod. ohně je lhostejné, kde jest vedoucí a zaujme teprve potom svoje místo, až to situace dovolí.

Družstvo musí býti zvyklé pracovati samostatně i bez zvláštního vedoucího a výcvikem jednotlivce musí se docíliti toho, aby v boji byl směr bezpodmínečně přesně a jistě dodržen. Netřeba zde tento požadavek zvláště odůvodňovati, neboť jest to samozřejmé a nezbytné pro řešení úloh daných dispozičním jednotkám.

Četa.

Mužstvo jedné čty dělí se na družstva. Při postavení čty stojí mužstvo vedle sebe ve vzdálenosti jedné ruky, každé družstvo pro sebe v zástupu. Velitelé družstev stojí na 120 cm před „vedoucími“ družstev.

Četa se dělí na družstva podle počtu mužstva, a to podle těchto zásad:

Družstvo nemá mít méně než 8 mužů (bez velitele družstva); dělí se tudíž četa o 32 neb více mužích (bez velitelů družstva) na 4, četa o 24—30 mužích na 3, četa o 16—22 mužích na 2 družstva.

Družstva se označí při prvním postavení čtyř odprava doleva číslicemi 1—4 a ponechají si tato čísla ve všech poměrech.

Další ustanovení bývalého cvičného řádu rakouského měla by zůstatí v platnosti.

Zařadění jednotlivých šarží (viz náčrtek).

Při sestavování čtyř rozkáže nejstarší poddůstojník (vyjma šikovatele) všemu mužstvu nastoupiti v řad podle předpisů o členu. Šarže stojí podle hodnosti a pořadí odleva doprava, čelem proti mužstvu, 2× před oddělujícím; při nich stojí trubač.

Oddělující určí podle počtu mužstva počet družstev a dá podle toho odprava doleva po 2, 3, nebo 4 oddělití. Pak se postaví velitelé družstev před první vojiny svých družstev a oddělující dá povel „Každé družstvo — v zástup!“

Mužstvo 1., 2., 3., 4. družstva běží na svá místa; trubač taktéž. Ostatní dosud nezařazené šarže zařadí se jako vedoucí mezi velitele družstev a mužstvo tak, že velitelé družstev o patřičnou míru předstoupí; tito vedoucí jsou pak zároveň zástupci velitelů družstev.

Další ustanovení bodu 258. rakouského řádu zůstanou v platnosti.

Pro tuto formaci navrhuji název úroveň.

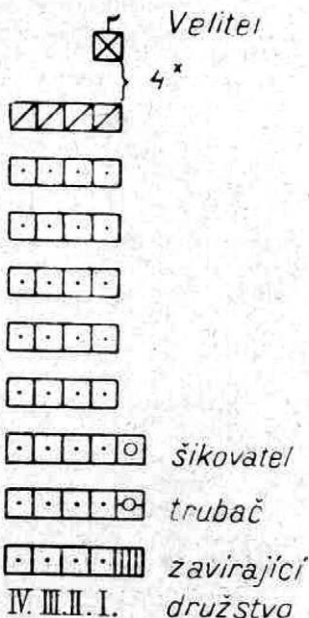
Podobnou formaci zavedli naši instruktoři pod názvem postupový proud. Odmitám však pro tuto formaci název „proud“, protože nemá podmínky proudu; nemá totiž své jednotky za sebou, nýbrž vedle sebe, je tedy útvarem frontálním (čelným) a ne proudovým.

Přejdeme k odpovědi na otázku, co tímto zjednodušeno a jaké má tato formace výhody.

Výhody jsou tyto:

- malé místo rozestavení (totéž jako bývalý čtyřstup);
- rozstupem do stran možnost rychlého rozvinutí kupředu a využití všech možných zákrytů;
- při rozvinu do boku — (z této formace nutno jen v případě přepadu neb překvapení, jinak je času dost na přeměnu fronty a pak rozstup jako sub b) — jsou jednotlivé taktické svazy k dispozici, aniž by se roztrhala kontinuita útvaru, což má svůj význam při přechodném upotřebení jednotlivých družstev;
- hlavní výhoda: jest jediným útvarem nebitevním. Není třeba přechodu do formace pochodové, protože útvar samotný má jako bývalý čtyřstupový proud eminentní výhody při pochodu na komunikacích a mimo ně;
- pro vlastnosti v bodu d) uvedené je tento útvar universálním útvarem a je velikým zjednodušením výcviku.

Shromažďování čtyř (nástup) děje se jen v tomto útvaru na povel: „N-tá četa! — Nastoupit!“

Mužstvo provede nástup vždy v poklusu. Nástup může se státi vždy za velitelem čety (na místě neb v pochodu), neb na určitém místě, jak již při členu bylo uvedeno.

Pomůcky rozestavby.

Na povel „Zákryt!“ opraví lidé rozstup a zákryt proti prvnímu družstvu.

Pak následuje povel: „Pozor!“.

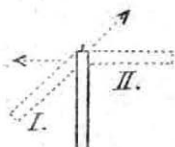
Tato formace je též útvarem pochodovým.

Vedoucí jest velitel prvního družstva.

Obrat „Čelem — vzad!“ budiž co nejméně užíván a spíše budiž otočena četa dvojnásobnou zatačkou. Není skoro nikdy zapotřebí obratu „Čelem — vzad!“, protože, když by toho bylo nutně třeba (při přepadu a pod.) se četa rozvine stejně. Má-li však četa provést krátký pohyb vzad, budiž to činěno obratem „Čelem — vzad!“, po čemž vede vpravo stojící krajník.

Má-li četa změnit svoje místo tak, kde bylo dříve používáno příčného pohybu, budiž četa zatačkami předních (zatačky tête) vedena.

Často budiž v četě na místě cvičena záměna směru. Na příklad:

„Napravo v příc ke kříži-
směr!“

nebo:

„Nalevo k mostu- směr!“

Krajník, stojící na straně změny směru, udělá patřičný obrat; ostatní mužstvo jde v běhu na svá místa.

§ 19. jednající o dvoj- a čtyřstupu, jest bezúčelný.

Je-li čára pohybu úzká, nařídí (disponuje) velitel čety novou pochodovou formaci, na př.:

„Pochod ve dvou, za 1. a 3. družstvem!“ 3. a 4. družstvo zůstane na znamení svého velitele státi a pokračuje, až mu 1. a 2. družstvo udělá místo pro další pohyb.

Podobně tomu, má-li býti postupováno po jednom.

Má-li se zase četa se všemi družstvy v úrovni pohybovati, stačí povel „Úroveň! Přední družstva — stát!“ Zadní družstva jdou na svá místa v poklusu.

Chce-li však velitel dál provést pochod bez zastavení, dá jen povel: „Úroveň!“, načež zadní družstva běží kupředu, aby zase družstva podle svých čísel stála odprava doleva.

P o h y b y.

Podobné velení jako u členu, jenže se velí místo „člen“ „četo“. Na př.: „Četo — stůj!“.

Kde by byla možná mýlka, označí velitel svoje čety číslem, na příklad: „3. četo — stůj!“.

Směruvedoucím je vždy velitel napravo stojícího družstva; na tohoto může jest vždy dodržeti rozstup čelný i bočný.

Pohyby bočné mohou býti provedeny buď vedením předních (tête), po případe zatačkou předních, neb četou povel: „Vpravo — v bok!“ vedenou

doprava (poměr mužů zůstane jako dříve v pohybu, tedy muž od muže na 1×). Vedoucí je velitel předního družstva. Na př.:

Četa má z postavení A zaujmouti postavení B. Provedení:

I. zatáčkou předních;

II. zatáčkou předních až k místu; povel „Vlevo ke stromu — směr!“, přemění se pak směr.

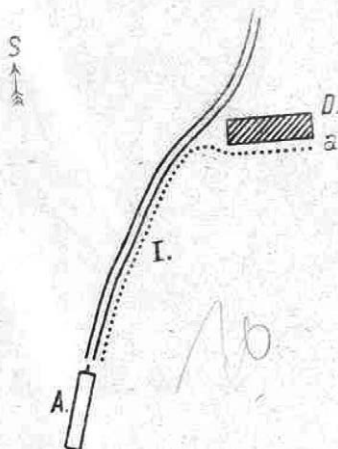
Zatáčky vykonají se podle dosavadních ustanovení daných k provedení ve čtyřstupu.

Přeměna útvarů.

Četa má vlastně jen jediný útvar semknutý, totiž úroveň.

Má-li četa zaujmouti jiný útvar, aby využila zákrytů nebo podobně, disponuje velitel čety podle terénu a podle ostatních poměrů.

Četa od A přicházející má se kryti za domem D proti severu; domek jest nízký, takže by již v úrovni poslední část čety kryta (zakryta) nebyla.

Provedení: I. četa pohybuje se za dům; když jsou přední u písmeny a, dá velitel povel „V řady srazit vlevo — čelem! Krajník — stůj!“. Provedení jak u členu.

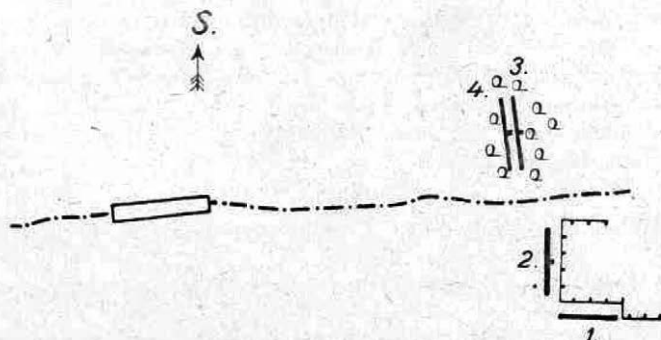
II. „Za domem družstva v řadách za sebou — *vkryt!*“. Mužstvo běží, vedeno příkladem i krátkým povelům svých velitelů družstev, co nejrychleji na svá místa.

„Útvaru v řadách“ nechť se co možno četa vystřihá a používá ho jen v krajní nutnosti.

Četa má se kryti ve stromech i za zdi proti východu. Provedení:

„1. a 2. družstvo za zdi, 3. a 4. ve stromech — *vkryt!*“

Velitelé družstev vedou zase příkladem a krátkým povelům mužstvo na jejich místa.

Mají-li býti družstva vedle sebe nebo v řadách za sebou neb v zákrytu, určí podle situace jejich velitelé.

Jiného rozvinu v semknutém útvaru u čety není.

Hmaty puškou.

Podle zásad podaných v oddílu o členu.

Jedině nové je zde seskupení zbraní do pyramid (kozla). K tomu třeba seskupiti četu ve dvě řady, tyto pak dáti po dvou oddělit, aby zbraně mohly býti seskupeny.

Stojí-li četa, tu na povel: „K seskupení zbraní — *dvojstup!*“, „První dvojstup — *vchod!*“, vystoupí vedoucí plným krokem, za ním jdoucí vojín prvního družstva utvoří v poklusu dvojstup a za nimi jde pak 2., 3. a 4. družstvo.

Jakmile přední (těte) o poloviční délku čety předstoupili, dá velitel povel: „V řady srazit, vlevo — *čelem!*“, načež se oddíl podle dosavadních předpisů formuje.

Velitelé družstev pak předstoupí a oddělí v každém družstvu potřebný počet čtyřstupů, aby mohly býti zbraně seskupeny. Nato přijde povel: „Seskup — *zbraň!*“.

Provedení tohoto povelu, jakož i odložení výstroje, bude-li toho potřeba, podle dosavadních předpisů. Zásada: Zbraně dvou družstev nebudtež míchány.

V pochodu zůstane na povel: „K seskupení zbraní — *dvojstup za 1. družstvem!*“ 2., 3. a 4. družstvo stát a následuje podle toho, jak mu jeho předcházející družstvo udělá místo.

Střelba k oslavě, podobně jako u členu. Četa nezmění útvaru, nýbrž zůstane v „úrovni“.

Palba semknuté čety

nepřijde v úvahu. Je-li nutno použití zbraní při pouličních demonstracích atd., vede se již četa „v řadách“. K palbě se dá rozkaz jen přednímu družstvu; je-li ulice široká, utvoří se řady z pochodové formace „po dvou“, takže nyní je půl čety k palbě pohotově.

Jestli by ani to nestačilo, pak budiž použito k palbě i zadních dvou družstev, která pálí mezerami první řady.

Budiž však cvičeno jen při výcviku pro službu asistenční. Normální palba to není.

O nabíjení pušek viz odstavec o jednotlivci. Nabíjení budiž na místě i v pochodu — i ostrými náboji — pilně cvičeno. Provedení musí býti takřka mechanické.

Četa v boji.

Pro boj je v „úrovni“ již mnoho připraveno, takže již družstva stojí vedle sebe.

K rozvinutí řetězu doporučoval bych ponechání dosavadních principů.

Totéž platí o pohybech řetězu, o palbě a zteči!

Zvláště doporučuji, aby § 26. (o palbě) byl v plném znění převzat, neboť jest výborný.

Rota.

A. Rota semknutá.

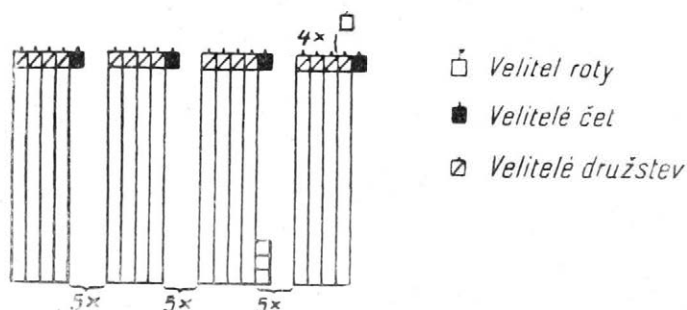
První body § 28. (všeobecná ustanovení) rakouského cvičného řádu z roku 1911 zůstávají v zásadě v platnosti.

Rozestavba.

Rota se rozestaví v úrovni:

Zařazení jednotlivých osob podle ustanovení dosavadního cvičného řádu u 2. čety.

Čety se postaví při první rozestavbě podle služebních čísel odprava doleva, při dalším pak pohybu označí velitel čety buď podle čísel jejich

pořadí odprava doleva (po příp. odpředu dozadu), nebo jmény jejich velitelů, neb podle jejich postavení (na př.: pravá střední četa, levá krajní četa, předposlední četa a pod.).

Po postavení roty vzdají čety na povel svých velitelů počtu veliteli roty a velitelé čety hlásí počet zařazeného mužstva, když byli pušky a náboje prohlédli. Po povelu: „K noze — zbraň!“ jdou pak na svá místa.

Velitel nařídí po případě nutné vyrovnání šarží v četách a označí dva trubače, jakož i jednoho muže vycvičeného v odměřování vzdáleností. Když zaujme se bitevní rozestavba, hlásí se tito u svého velitele.

Mimo tento útvar, označený jako „úroveň“, užívá rota k pohybu na komunikacích „pochodového proudu“ a kde třeba délku proudu zkrátiti, pochodového „dvojproudu“. Každý jiný potřebný útvar roty lze „disposicí“ naříditi podle terénu a situace. Také lze na př. úroveň podle potřeby měniti označením rozstupu, rotu v několika „čarách“ za sebou postavit a pod.

Při tom platí však zásada, že útvar bojový nemá býti utvořen čistě geometrickým obrazcem, nýbrž budiž každé disposiční jednotce dána její úloha.

Zaujímaní geometrických útvarů bez udání úkolů každé jednotce, vede ke ztrnulosti a k práci „podle receptů“.

Shromáždění roty děje se zásadně v úrovni. Tam, kde kryt roty toho vyžaduje, budiž útvar nejprve avisován, nebo budiž jednotlivým četám určeno místo shromáždění. Shromáždění děje se vždy na povel: „N-tá rota! — Sraz!“ a provede se vždy v běhu.

Pomůcky pro rozestavbu a pohyb, hmaty puškou, čestná salva.

Výtyk, změna směru a obraty dějí se na povel velitele roty pod. jako u čety. Je-li třeba opravy rozestavby, velí kapitán: „Výtyk!“ — „Vpravo — hled!“

Na tento povel otočí všichni vojíní (mimo v nejkrajnějším pravém zástupu) hlavu na pravo, zřídí se ve správný řad a zaujmou čelný rozstup. Na povel: „Zákryt!“ dá mužstvo hlavu rovně a opraví zákryt.

Je-li rota nyní ve správném postavení, dá se povel: „Pozor!“.

Velitelé čet nejsou vázáni na svá místa, nýbrž pomáhají tichými povely neb zavoláním docílití správné rozestavby.

Má-li setnina stát. na určené čáře, možno též povel: „Krajníci do nové čáry!“ vzíti krajníky vpřed a pak teprve, když tito správné postavení zaujali, povel: „Výtyk! — Vpravo — hled!“ jde rota až ke svým krajníkům a opraví rozestavbu.

Změny směru stanou se též na povel velitele roty podobně jako v četě.

Přední krajníci opraví své postavení proti krajníkům základní čety (není-li jiná určena, tedy četa na straně změny směru) a mužstvo zaujme zákryt a rozstup.

Změna útvarů.

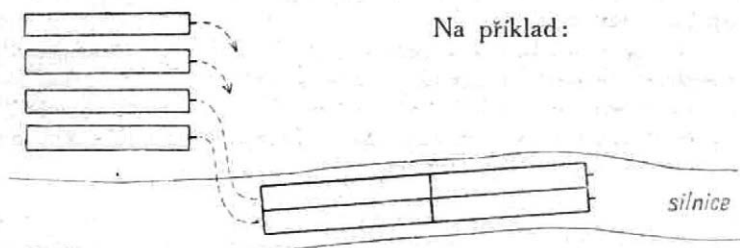
Přechod do pochodového proudu stane se na místě na povel: „Pochodový proud, směr za n-tou četou! N-tá četa — *vchod!*“.

Označená četa vykročí, za ní pak podle místa následují nejdříve vpravo, pak vlevo stojící čety.

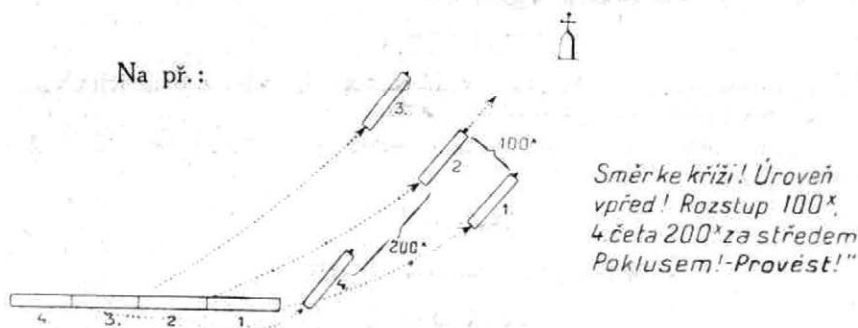
Za pochodu zaujme se útvar tak, že čety, které mají následovati za četou označenou, zůstanou státi — výjimečně při úplně krátkých četách zkrátí krok — kdežto četa, na kterou se přeměna útvaru v naznačeném směru děje, v pohybu pokračuje.

Přechod do dvojproudu stane se podobně na označené dvě čety.

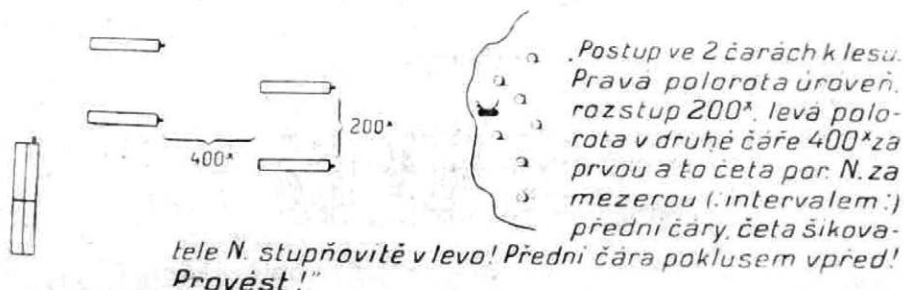
Má-li seřadina zaujmouti dvojproud ke zkrácení délky proudu pochodového, čety vedle sebe se pohybující jdou hned vedle sebe; pravá četa vede. Tato formace je „pochodový dvojproud“.

„Po silnici směrem k východu pochodový dvojproud za prvými četami! Prvé čety — *vchod!*“.

Na př.:

Přechod z proudu do úrovně vpřed stane se na povel: „Úroveň vpřed! Zadní čety — *vchod!*“ (nebo „Poklusem — *vkus!*“).

Přední čtyři zůstanou státi, zadní zavedou jejich velitelé zatačkami předních (tête) a zastaví je, když úrovně jest dosaženo.

V pochodu se buď nechá přední četa stát, nebo, má-li v pohybu pokračováno býti, utváří se úroveň poklusem.

Má-li se vytvořiti úroveň vbok, zatočí se tête každé čety (na místě povel: „V každé četě vpravo k směr!“) a pak nařídí se povel: „Úroveň!“ nebo: „Na n-tou četou — úroveň!“ oprava rozestavby, kterou čety provedou co nejrychleji, bez každého umělého manévrování.

Při přeměnách z proudu do úrovně platí pravidlo, že 2. četa jde vpravo, 3. a 4. vlevo ven, není-li útvar povel: „Úroveň napravo — *vpřič!*“ nařízen jen na jednu stranu.

V úrovni pak vede vždy, nerozkáže-li se jinak, prostřední (příp. 2.) četa.

Všemi jinými útvary, ať v jedné čáře následkem většího neb menšího rozstupu, ať ve více čarách za sebou na stejné výši, neb stupňovitě a pod., buď zkrátka disponováno.

V podobných případech vedou velitelé čet své čety v účelném útvaru a nejsou nikterak vázány k přesnému udržování rozstupu a pod., nýbrž vedou — v rámci celku — své čety tou cestou a v tom útvaru, jak toho situace vyžaduje.

Zavádění stejnoměrných útvarů, podle geometrických obrazců bez zření k terénu povstalých, buď zapověděno.

Pohyby.

Vedoucí, není-li jinak rozkázáno, jest:

a) ve formacích frontálních střední četa (při čtyřech četách druhá četa, při dvou četách pravá).

b) při útvaru proudovém nejpřednější četa.

B. Rota v boji.

Podle dosavadního rakouského cvičného řádu z roku 1911 § 37., jedná se o palbu semknuté rot, nepřichází v úvahu.

Při asistencích (při použití zbraně) budiž rota vedena tak, jak bylo vyloženo při četě.

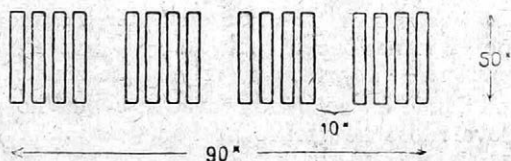
Prapor.

Všeobecná ustanovení nynější:

Rozestavba.

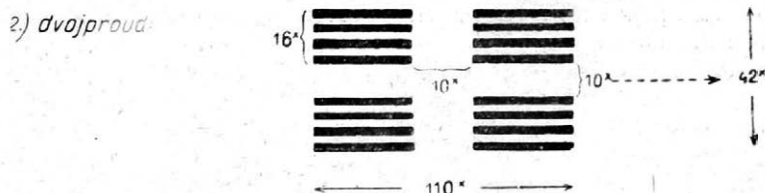
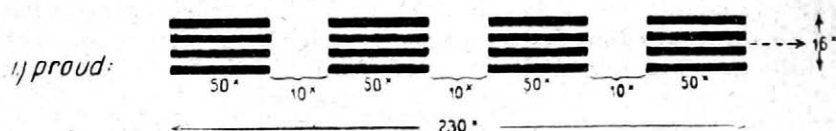
A. Útvary čelné.

1. Úroveň.

2. Úroveň s nařízeným rozstupem je útvar pro vedení na bojiště a velitelé rot mají — v rámci celku — volnost ve volbě cesty i útvaru své rot. Má-li býti — pouze při výcviku — jen formálně útvar utvořen, budiž to avisováno.

B) Útvary proudové

C. Útvary rozčleněné.

Při postavení praporu v několika čarách budiž disponováno. Platí podobné zásady při tom jako u roty.

Body 460 — 466 trvají v platnosti.

Shromáždění praporu děje se — není-li jinak rozkázáno — v „dvojproutu“.

Rota, která se nejdříve zařadí — při postavení podle služebních čísel pravá střední rota — postaví se $20\times$ za velitele praporu, nebo na místě určeném k shromáždění.

Pomůcky rozestavby a pohybu.

Má-li prapor opravit svoji rozestavbu, učiní tak jednotlivé roty na aviso velitelství praporu: „Výtyk podle n-té roty!“.

Též možno nařídit výtyk krajníků povel: „Pro výtyk napravo — krajníci praporu *vchod!* — *Stát!*“.

Změna fronty provede se na ustanovenou rotu na povel: „Na n-tou rotu napravo vpříč, k lesu — *směr!*“.

Naznačená rota nejdříve provede změnu ve směru — není-li krajní, tedy pochodem vpřed a zatáčkou předních až má místo vyznačené pro nové její postavení — ostatní pak opraví svůj poměr.

Při pohybech, není-li nic jiného rozkázáno, má směr:

- ve formacích frontálních střední rota (jsou-li čtyři, tedy druhá),
- v útvarech proudových přední, po případě pravá přední rota,
- při útvarech rozčleněných vždy označená rota, nebo každá rota sleduje daný směr neb prostor postupu, který jí je přikázán.

K pochodu avisuje praporek: „Pochod (směr [n-tá rota] . . .)!“ načež velitelé rot dají povel k nastoupení pohybu, — při útvarech semknutých na znamení velitele praporu — aby všechny roty stejně započaly pochod.

Bočný pochod budiž co nejméně prováděn a buď ho používáno jen na krátké rochády. Povel: „Bočně vpravo pochod (směr . . .)!“.

Roty učiní, „Vpravo — *vbok!*“ a nastoupí pochod; mužstvo musí zůstat na svých místech — ne semknouti se tedy proti křídlům.

K zastavení pohybu avisuje praporek „*Stát!*“, načež na povel svých velitelů pochod zarazí, buď zastavením, klekem (sednutím) nebo lehem.

Přeměny útvarů.

Povšechná ustanovení § 43., pokud jsou ve smyslu tohoto náčrtku, zůstávají v platnosti.

Přechod z jednoho útvaru do druhého nebudiž prováděn pouze formálně a budiž bráno zření k opravdovým poměrům.

Z úrovně:

Přechod do dalších útvarů frontálních na místě (úroveň s určitým rozstupem) nemá účelu. Proto budiž kladena zvláštní váha na rozvin v pohybu. Roty vedou se zatáčkami předních (tête) podle potřeby většími nebo menšími, nebo případně podle okolností v proudě pochodovém a pod.

Přeměna se stane na povel: „Rozstup n kroků na n-tou rotu! (případně směr)!“.

Není-li žádná rota označena, budiž provedeno na rotu naznačující směr (směrová, Direktions-Kompagnie).

„Vbok!“ budiž avisováno: „Bočně vpravo úroveň, rozstup $n \times$ na pravou křidelní rotu (směr)!“ a pod., neb nejdříve — zase podle poměrů — formován proud do boku a z toho teprve disponováno zamýšlené rozčlenění.

Proud utváří se na povel: „Čelně kupředu v proud na n-tou rotu, směr!“.

Označená, nebo rota směr naznačující (směrová), dá se (zůstane) v pochod v daném směru, ostatní pak podle zásad, jak bylo řečeno pro čtyři v rotě, zaujmou v proudě svá místa.

Podobně budiž postupováno při utváření „dvojproudu“, který nejlépe lze provést na střední rotě.

Dvojproud může též býti postaven s určitým rozstupem obou proudů.

Do útvarů rozčleněných musí přechod z každého útvaru a v každém směru býti ihned možným.

Z proudu:

Z proudu budiž přecházeno do útvarů čelných (frontálních) podle zásadního pohybu čet v rotě.

II. Prapor v boji.

Platí dosavadní ustanovení dle §§ 46., 47., 48., 49.

Pluk, brigáda.

Podle dosavadních pravidel jen s tím rozdílem, že prapory stojí vedle sebe na 15%.

Semknutě stojí tyto největší jednotky pěchoty již jen při slavnostech a nebudiž tudíž mařen čas zbytečnými evoluciony těchto oddílů.

Boj.

Bojové a taktické předpisy budtež v hlavní části ponechány a změněny jen tam, kde toho vyžadují zkušenosti světové války. Nechci se pouštět do taktických úvah, mám však za to, že obšírnějším vypracováním kapitoly o obraně a zavedením nových bojových oddílů úderných, bude předpis založen na výši doby. Při obraně má být rakouský cvičný řád beztak jen jednu zásadní odchylku od moderních požadavků — to jest bod 672, kde zásadně doporučuje jen jednu čáru obrannou a zapovídá každé „umělkování“ s několika za sebou ležícími obrannými čarami.

Ostatně zůstává tato zásada i dnes ještě v plné platnosti tam, kde nejsou již připraveny zákopy a kde se ještě celé veliké skupiny v boji pozicičním nepostavily. Boj obranný, jen přechodního charakteru, jest právě vázán jen na jedinou čáru, aby zbylo dosti sil k aktivnímu zakročení, a aby bylo dosaženo účelu přechodní obrany — ušetřiti vojska na jednom místě, aby se ho na druhém mohlo použiti.

Při sestavování nových taktických předpisů doporučoval bych, míti zřeteli ke všem taktickým instrukcím, vydaným za války od rozličných vyšších velitelství, v nichž obsažena jest spousta dobrého materiálu, a kde se ličí boj v každém terénu a za různých okolností.

Z mých řádků je patrné, že jsem měl v úmyslu naznačiti co nejjednodušší směr pro výcvik pěchoty.

Odevzdávaje tyto myšlenky svým spoluvojákům, prosím je, by nehleděli snad jen na formu, ale na jádro věci: Chci přispěti k tomu, aby při vynaložení krátké doby na výcvik byla vybudována armáda zdatná.

Proč se Německo dne 11. listopadu 1918 vzdalo?

Pojednání o událostech na západní frontě a překlad některých služebních svědectví francouzského hlavního stanu. (Vydáno v Paříži 1919.) Přeložil major J. Marek.

Díl I.: Stručný dějinný přehled ofensivy spojenecké (od 15. července do 10. listopadu 1918).

Díl II.: Stav německého vojska dne 10. listopadu 1918

1. dispoiční zálohy, jejich kolísání od 15. července do 10. října;
2. bojové ocenění zařazených divisí: síla, tělesný a duševní stav, hmotné prostředky (dělostřelectvo a střelivo);
3. pohybová možnost nejvyššího vedení vojsk, zálohy, síť železniční;
4. podmínky pro ústup na hranici východo-belgickou;
5. národ a vojsko.

Dodatek: č. 1. Kolísání dispoičních německých záloh od 15. července do 10. října:

- č. 2. výtah dokumentů týkajících se kázně a nálady v německém vojsku (v létě a na podzim 1918);
- č. 3. článek novinářský („Vorwärts“ ze dne 23. března 1919);
- č. 4. dopis polního podmaršálka z Hindenburgu Maxovi, prince bádenskému;
- č. 5. ústup německého vojska po příměří (podle zpráv z voj. týdeníku).

Mapy (jako č. 1. Stav německých záloh dne 15. července do dne 10. října 1918.

přílohy): č. 2. Německá síť železniční.

č. 3. Německý ústup.

Úvod.

(V Paříži, dne 10. ledna 1919.)

Několik dní po uzavřeném příměří vyzval německý tisk na poukaz nové vlády porýnské obyvatelstvo k vřelému přijetí německých vojsk, jež se vracely po čtyřletém nepřetržitém boji, nebyvše přemožena, se vztyčenou hlavou na půdu domoviny.

„Nepřemožen“ jest onen výraz, jímž se honosí ve svých provoláních velitelové armád, ve svých obrazech ilustrované noviny a s pýchou básníci ve svých písních.